

ลักษณะ ร่านน้ำจัดเป็นพืชในที่ลุ่ม มักพบอยู่ใต้น้ำ มีใบแข็งตั้งตรงที่อาจยาวถึง 1 เมตร กว้าง 2-3 เซนติเมตร ใบรูปร่างคล้ายดาบ ปลายใบแหลม เห็นเส้นกลางใบชัด มีสีเขียวเข้มเจริญมาจากต้นที่มีลักษณะเป็นเหง้าแข็งแรง หนาประมาณ 1 เซนติเมตร ทอดไปตามพื้น มีดินอ่อนทางออกมาตรงข้างกระดูกใบ พืชชนิดนี้จะมีกลิ่นฉุน

ดอกขนาดเล็ก สีเขียว ออกเป็นช่อแบบสเปดิก

ขึ้นได้ดีในน้ำที่มีฤทธิ์เป็นกลางหรือเป็นกรดอ่อน (pH 6.4-7.0) ความกระด้าง 10-25 DH ชอบขึ้นในน้ำที่ค่อนข้างเย็น อุณหภูมิประมาณ 65-73 DH และต้องการแสงจากดวงอาทิตย์โดยตรง ขยายพันธุ์ด้วยการแบ่งไรโซมออกเป็นชิ้น ๆ พันธุ์ที่ขึ้นในยุโรปใช้เป็นพืชสมุนไพรมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 โดยใช้ส่วนของไรโซมมาตากแห้ง ป็นให้ผู้ป่วยที่เป็นโรคทางเดินอาหารรับประทาน

Acorus gramineus (Aiton) Solander

ชื่อพ้อง *A. humilis* Salisb.

ชื่อพื้นเมือง Japanese-rush

ลักษณะ ต้นเป็นไรโซมฝังอยู่ในพื้น มีใบออกตรงโคนต้นเรียงเป็น 2 แถว ใบรูปแถบยาว ปลายใบแหลม ใบยาวได้ถึง 40 เซนติเมตร กว้าง 1 เซนติเมตร ไม่เห็นเส้นกลางใบ พบขึ้นได้ทั้งในที่แฉะและที่แห้ง ถ้าขึ้นอยู่ใต้น้ำระยะหนึ่งก็จะตาย ชอบขึ้นในอุณหภูมิ 15-25°C

A. gramineus พรรณ **pussilus** เป็นพืชที่นิยมปลูกกันมาก เพราะมีต้นขนาดเล็ก ใบยาวไม่เกิน 25 เซนติเมตร กว้างไม่เกิน 6 มิลลิเมตร บางสายพรรณมีใบที่มีแถบสีเหลืองใช้เป็นไม้ประดับ

Calla

ชื่อพื้นเมือง Water-arum

ลักษณะ พืชในที่ลุ่มที่มีใบเกิดตรงปลายต้นใต้ดินที่มีลักษณะเป็นแท่ง ใบรูปหัวใจ มีเส้นกลางใบและเส้นใบที่แยกออกจาก ๆ โค้งไปยังขอบใบ เรียงเกือบขนานกัน ใบเรียงสลับกัน

ดอกขนาดเล็กออกรวมเป็นช่อแบบสเปดิก หุ้มด้วยกาบประดับสีขาว

Calla palustris L.

ลักษณะ พืชที่ชอบขึ้นในที่ลุ่ม มีต้นสูง 15-30 เซนติเมตร มีต้นเป็นเหง้ากลวง ๆ รูปทรงกระบอกสีเขียว ใบเกิดเป็นกลุ่มตรงปลายต้น มีก้านใบยาว ใบรูปคล้ายหัวใจ กว้าง 4-11 เซนติเมตร

ดอกขนาดเล็ก ออกรวมเป็นช่อแบบสแปดิก กาบประดับที่รองรับช่อดอกมีสีขาว ด้านใน สีเขียวด้านนอก ช่อดอกรูปทรงกระบอก ประกอบด้วยดอกจำนวนมาก ช่อที่ยังอ่อนอยู่ จะมีสีเขียวปนเหลือง

ผลชนิดเบอร์รี่ สีเขียวเข้ม

Colocasia

ลักษณะ พืชสกุลนี้จะมีต้นเป็นแท่งใต้ดินรูปทรงกระบอก มีเนื้อเป็นแป้ง ต้นบนดินหนาสูงถึง 2 เมตร มักกระจายพันธุ์โดยไหล ใบรูปคล้ายโล่ห์ มีก้านใบยาวถึง 2 เมตร

ดอกออกเป็นช่อแบบสแปดิก ช่อดอกจะมีขนาดสั้นกว่าก้านใบและกาบประดับ กาบประดับรูปคล้ายหอก โคนกาบจะกว้างและคอดรัดได้กึ่งกลางกาบ ดอกตัวผู้อยู่ตอนบนของช่อดอก ดอกตัวเมียอยู่ตอนล่าง

Colocasia esculenta (L.) Schott

ชื่อพื้นเมือง บอนเขียว บอนท่า Elephant-ear

ลักษณะ บอนเขียวหรือบอนเป็นพันธุ์ไม้ที่ชอบขึ้นตามชายน้ำ หรือที่ลุ่มมีน้ำขัง ลำต้นมีลักษณะเป็นหัวเล็ก ๆ จมอยู่ในดินโคลน มีใบงอกโผล่พ้นพื้นขึ้นมา มีไหลทอดเลื้อยไปเกิดเป็นต้นใหม่ได้เรื่อย ๆ ทำให้ขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว

บอนต้นหนึ่งจะมีใบ 4-6 ใบ มีก้านใบยาวกว่าตัวใบ โคนใบแผ่ออกเป็นกาบ สีเขียวอ่อนเกือบขาว มีนวลคลุม ใบรูปร่างคล้ายหัวลูกศร ด้านบนสีเขียวแก่และมีซี่ฝักคลุมเป็นมัน

ดอกออกเป็นช่อแบบสแปดิก ก้านช่อดอกยาวกว่าช่อดอก ส่วนบนของช่อดอกประมาณ 2 ส่วนเป็นดอกตัวผู้ ส่วนล่างเป็นช่อดอกตัวเมีย กาบประดับสีเหลืองซีด ขอบมันวาว ลักษณะยาวรี โคนป่องจึงดูเป็น 2 ตอน ตอนล่างสั้นกว่า มีสีเขียว ตอนบนยาวรีแหลม สีเหลืองด้าน ๆ ดอกตัวผู้ประกอบด้วยอับเรณูสีเหลือง 6 อันติดกัน ไม่มีกลีบดอก ดอกตัวเมียประกอบด้วยรังไข่ ไม่มีกลีบดอก มีออวุลจำนวนมาก

ผลขนาดเล็กสีเหลือง

บอนจะมีน้ำขุ่น ๆ คล้ายน้ำซาวข้าว เหนียว ถูกจะคัน

Cryptocoryne²

แหล่งที่พบ พบทั่วแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จำนวน พบประมาณ 150 ชนิด ที่ส่วนใหญ่เป็นพืชน้ำ

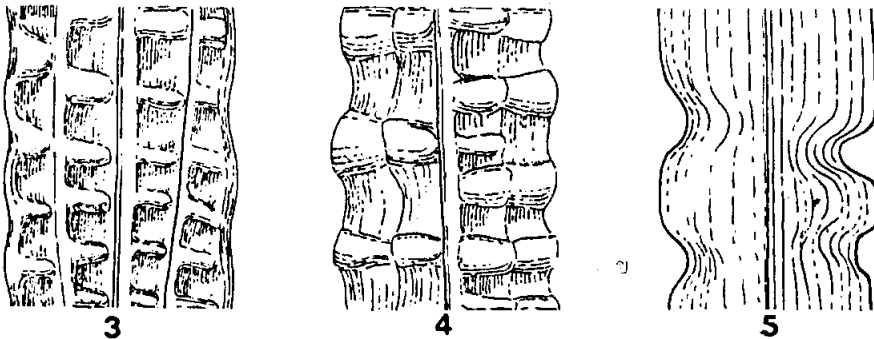
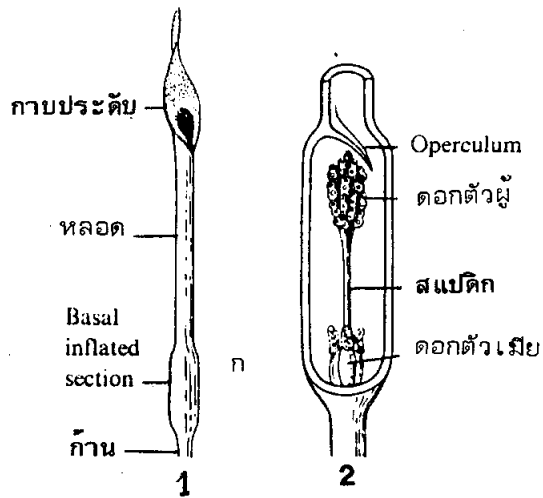
ลักษณะ เป็นพืชล้มลุกขึ้นในน้ำจืด มักพบขึ้นตามบึงหนอง และสามารถปรับตัวให้เป็นพืชครึ่งบกครึ่งน้ำได้ โดยเฉพาะพวกที่ขึ้นอยู่ในเขตอบอุ่น ในธรรมชาติพวกที่พบในเขตอบอุ่นของซีกโลกเก่าจะเจริญช้า และต้องการน้ำที่มีฤทธิ์เป็นกลาง (pH 6.5) แต่เนื่องจากมีใบแข็งเหมือนหนังจึงสามารถทนต่อความเป็นกรดของน้ำได้สูง ขึ้นได้ดีในน้ำที่มีความกระด้างประมาณ 5 DH ต้นเป็นเหง้าใต้ดิน มีไหลสั้น ๆ ใบออกเป็นกระจุกรอบข้อ แทงขึ้นมาจากพื้น เส้นใบเรียงขนานกัน ก้านใบเป็นโพรง ใบมีขนาด รูปร่าง และสีหลายอย่าง ใบพืชพวกนี้เน่าง่ายสาเหตุอาจเนื่องจากไวรัส

ดอกออกเป็นช่อแบบสเปดิก ชูขึ้นมาเหนือน้ำ หุ้มด้วยกาบประดับเกือบมิด กาบประดับจะติดกันเป็นหลอด ส่วนโคนหลอดจะพองออก ส่วนปลายจะแผ่ออกเป็นแผ่น และมีวงต่างสีตรงรอยต่อ (Throat) ส่วนที่พองและส่วนที่เป็นหลอดจะมีฝักันแยกออกจากกัน สเปดิกรูปทรงกระบอก เกิดอยู่ติดกับผนังของกาบประดับตรงปลาย มีก้านช่อดอกสั้น ดอกแยกเพศ แต่เกิดอยู่ในช่อเดียวกัน ไม่มีกลีบ ดอกตัวผู้ประกอบด้วยเกสรตัวผู้ 1 อันอยู่ส่วนบนของสเปดิก ดอกตัวเมียอยู่ส่วนล่าง ประกอบด้วยรังไข่เรียงติดกันเป็นวง จำนวน 4-7 ดอก รังไข่มี 1 ห้อง เกิดจาก 1 ใบดอก ก้านชูเกสรตัวเมียสั้นและโค้งกลับมาชนกัน มีออวุลจำนวนมาก ตั้งตรง

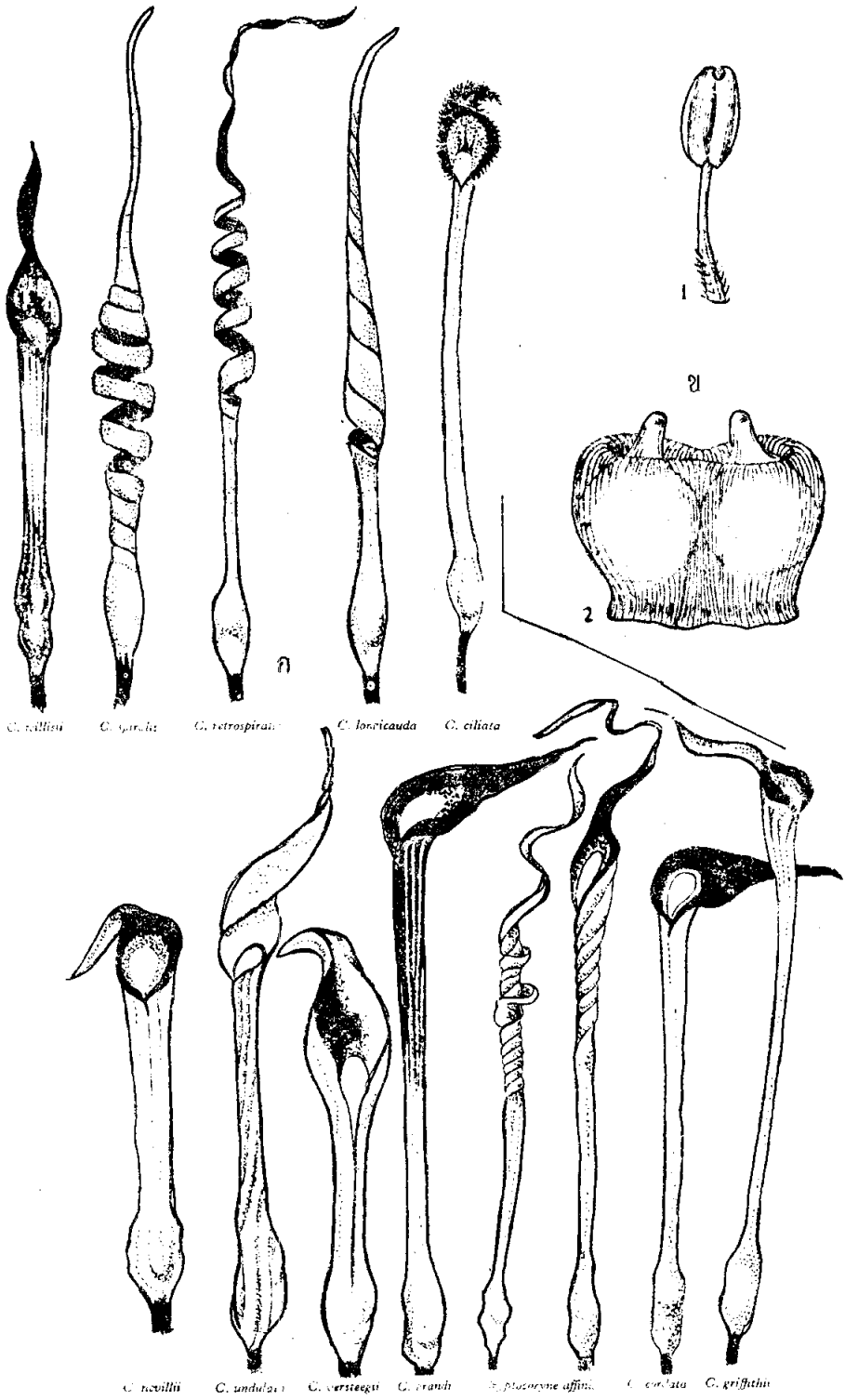
ผลชนิดเบอร์รี่อวบ ๆ มีเมล็ดจำนวนมาก เมล็ดรูปออดเวดยาว ๆ เป็นพืชที่ได้รับความสนใจเนื่องจากความสวยงามที่ปรากฏ

---

²สกุลนี้ถูกบรรยายโดย Fischer, 1828 ได้มาจากคำในภาษากรีก *kryptos* (ซ่อน) และ *koryne* (กระบอก, ปลี) เป็นชื่อที่หมายถึงการที่มีสเปดิกรูปทรงกระบอกซ่อนอยู่ในกาบประดับ

ภาพที่ 106 ก. *Cryptocoryne* แสดง (1) ลักษณะของกาบประดับ (2) ภายในส่วนล่างของกาบประดับที่พองออก
 ข. ผิวใบแบบต่างๆ ของ (3) *C. aponogetifolia* (4) *C. balansae* (5) *C. retrospiralis* (Mühlberg, 1982)

ภาพที่ 107 ก. แสดงภาพประดับของพืชสกุล *Cryptocoryne*
 ข. เกสรตัวผู้ของ (1) พืชทั่วไป (2) *Cryptocoryne*

Cryptocoryne blassii De Wit

แหล่งที่พบ พบมากทางภาคใต้ของประเทศไทย

ลักษณะ พืชชนิดนี้มีใบคล้าย **C. griffithii** แต่มีสีเขียวกว่า ต้นมีลักษณะเป็นเหง้าที่แข็งแรง หนาประมาณ 6 มิลลิเมตร ยาว 10–15 เซนติเมตร ใบสีน้ำตาลแดง ยาว 4–8 เซนติเมตร ก้านใบยาว ผอม ยาวเกือบ 20 เซนติเมตร

ดอกออกเป็นช่อสีเหลือง ผิวใบขนเนียน

ขึ้นได้ดีที่ pH 6.5–7.0 อุณหภูมิประมาณ 78° F และต้องการแสงไม่มากนัก

Cryptocoryne ciliata Roxb.

แหล่งที่พบ อินเดีย ปากีสถาน ไทย อินโดเนเซีย

ลักษณะ ต้นเป็นแท่งอ้วน ๆ มีไหลสั้น ๆ ใบมี 2 แบบคือ ใบปกติมีรูปคล้ายหอก หัวแหลม ท้ายแหลม เส้นกลางใบนูนและมีเส้นใบต่างจากชนิดอื่น ใบเหนือน้ำมีสีเขียวสดทั้ง 2 ด้าน อาจมีฐานใบกลม ใบยาว 15–40 เซนติเมตร กว้าง 6–10 เซนติเมตร ก้านใบยาว 1–5 เซนติเมตร เนื้อใบหยาบคล้ายหนัง

ดอกออกเป็นช่อแบบสเปดิก มีกาบประดับพันกันเป็นท่อยาว 20–40 เซนติเมตร โคนกว้างเล็กน้อย สีเหลืองออกเขียว ผิวในมีสีม่วงคล้ำ มีริ้วตามยาวสีม่วง มีจุดสีเหลือง ขอบมีขนยาวประมาณ 0.5 มิลลิเมตร จึงมีชื่อ **ciliata** มีทั้งดอกตัวผู้และดอกตัวเมียอยู่บนช่อดอกเดียวกัน ดอกตัวผู้มีขนาด 4–7 มิลลิเมตร

ผลรูปทรงกลม สีดำ ผลแก่จะแตก 6–8 ตะเข็บ

พบมากตามชายฝั่งน้ำ อาจพบในน้ำกร่อย ในป่าชายเลน อาจพบต้นสูงได้ถึง 70 เซนติเมตร มักขึ้นอยู่ร่วมกับเฟิน เช่นเฟินปรงทอง

Cryptocoryne affinis N.E. Brown ex Hook. fil.

ชื่อพ้อง **C. hareteliana**

ชื่อพื้นเมือง ว่านน้ำ ใบพาย

แหล่งที่พบ คาบสมุทรมลายู

ลักษณะ พืชล้มลุกที่มีต้นเป็นไรโซมผอม ๆ มีไหลอยู่ใต้น้ำ ใบใต้น้ำมีสีเขียว มีก้านใบสีน้ำตาลแดง ตัวใบมีรูปร่างหลายแบบ ผิวบนสีเขียวเข้ม ผิวล่างสีเขียวซีดถึงสีม่วงแดง มีกาบประดับบิดเป็นเกลียวแน่น ๆ หลายครั้ง สีม่วงเข้มหรือสีออกขาวและมีแต้มสีม่วง ๆ ไม่มีวงตรงคอ (Throat) ช่อดอกสีเขียว ว่านน้ำจะมีใบสีออกแดงที่เห็นชัดในใบอ่อน

นอกจากนี้พบพืชสกุล *Cryptocoryne* อีกเป็นจำนวนหลายชนิด เช่น

C. beckettii Trim. พืชครึ่งบกครึ่งน้ำที่มีใบสีน้ำตาลแดง กาบประดับสีเขียวอมเหลือง ด้านในสีม่วงเข้ม พบแถบประเทศชิลอน

C. grandis Ridl. มีใบสีเขียวเข้มประแดง กาบประดับสีชมพูด้านในสีแดงคล้ำ

C. cordata Griffith ใบสีม่วงคล้ำถึงสีเขียวเข้ม ใบขนาด 5–7 เซนติเมตร กาบประดับยาวประมาณ 4.5 เซนติเมตร สีเหลือง มีชื่อเรียกกันทั่วไปว่า *water trumpet*

C. Johorensis Engl. มีใบยาวประมาณ 5 เซนติเมตร ผิวใบย่นเล็กน้อยมีเส้นใบ 5 คู่ ช่อดอกยาวประมาณ 9–10 เซนติเมตร กาบประดับสีชมพู ด้านในสีม่วงคล้ำ

C. griffithii Schott มีต้นเป็นพุ่มสูง 30–40 เซนติเมตร ใบสีเขียวมรกต ผิวล่างสีออกเขียวอมเทา ก้านใบอาจยาวถึง 40 เซนติเมตร กาบประดับสีแดงคล้ำ

C. lutea Alston มีใบสีเขียวเข้ม มีเส้นใบ 3–4 เส้น ก้านใบยาวประมาณ 15 เซนติเมตร กาบประดับสีเขียว ก้านใบสีออกเหลือง ผลขนาดประมาณ 1 เซนติเมตร ก้านผลยาว 3–4 เซนติเมตร เมล็ดสีออกเหลืองจำนวน 8–10 เมล็ด

C. longicauda Becc. et Engl. (มีชื่อพื้นเมืองว่าใบพายหรือวาน้ำ) มีกาบดอกสีเหลืองอมเขียวมันวาวพื้นช่อดอก

C. nevillei Hook. f. เป็นพืชครึ่งบกครึ่งน้ำที่มีอายุหลายฤดู มีใบขนาด 3–7 เซนติเมตร รูปใบมี 2 แบบเห็นเส้นใบชัดจำนวน 1–3 เส้น ก้านใบสีเขียวยาว 4–5 เซนติเมตร กาบประดับสีออกม่วง

C. retrospiralis (Roxb.) Fisc. มีใบสีเขียวอ่อน ก้านใบยาว 5–10 เซนติเมตร โคนใบแผ่ออกเป็นกาบใบ ใบยาว 15–30 เซนติเมตร กว้างประมาณ 1 เซนติเมตร กาบดอกสีเขียวอ่อน ผิวในสีแดงอมม่วง

C. willisii Baum (**C. pseudo-beckettii** Baum) เป็นพืชครึ่งบกครึ่งน้ำ น้ำมีใบสีเขียวมะกอก เส้นใบสีเข้ม ใบยาว 9–12 เซนติเมตร กว้าง 1–3 เซนติเมตร ช่อดอกยาว 11 เซนติเมตร กาบประดับรูปคล้ายแตรตรงกลางหยัก สีเขียวอมน้ำตาล

C. versterii Engl. พืชชนิดนี้มีใบสีเขียวเข้ม รูปคล้ายหัวใจ ก้านใบยาว 5–10 เซนติเมตร ใบยาว 3–7 เซนติเมตร กาบประดับสีเหลืองมีขอบออกสีม่วง ยาว 8–10 เซนติเมตร

C. wendtii De Wit พืชชนิดนี้ Stodola, 1967 อ้างว่าพบในประเทศไทย ใบและก้านใบสีเขียวอมแดงยาว 3–10 เซนติเมตร ก้านใบยาว 12–15 เซนติเมตรแผ่ออกเป็นกาบใบ กาบดอกสีเขียวอมน้ำตาล มีจุดขาว

Lasia

ลักษณะ *Lasia* มีต้นอ้วนตั้งขึ้น มีไหลเลื้อยไปตามพื้น ใบรูปคล้ายหัวใจศร ฐานใบเว้าลึก ก้านใบยาว ออกรวมเป็นกระจุกแน่นที่ปลายยอด

ดอกออกเป็นช่อแบบสแปดิกรูปทรงกระบอก หุ้มด้วยกาบประดับที่มีขนาดกว้าง บิดเป็นเกลียว หนาไม่ร่วงง่าย ก้านช่อดอกยาว ออกตรงโคนต้น แต่ละช่อมีดอกจำนวนมาก ดอกสมบูรณ์เพศประกอบด้วยกลีบรวมจำนวน 4 กลีบ 6 กลีบถึงจำนวนมาก เกสรตัวผู้จำนวน 4-6 อัน อับเกสรแก่จะแตกเป็นร่องตามยาว รังไข่มี 1 ห้อง มี 1 ออวูล

ผลชนิดรูป เมล็ดแบน

Lasia spinosa (L.) Thawait.

ชื่อพ้อง *L. aculeata* Lour.

ชื่อพื้นเมือง ผักหนาม กะลี้

ลักษณะ ผักหนามมีต้นเป็นหัวหรือเหง้าเจริญใต้ดิน บางส่วนอาจโผล่พื้นดินให้เห็นเป็นต้น ใบรูปร่างมักไม่แน่นอน ยาวประมาณ 30 เซนติเมตร กว้าง 20 เซนติเมตร ก้านใบยาว 30-45 เซนติเมตร ตัวใบอาจหยักเป็นพูแคบ ๆ จำนวน 4-8 คู่ มีหนามแข็ง ตรงก้านและที่ผิวล่างของเส้นใบ

ดอกสมบูรณ์เพศ เรียงติดกันแน่นเป็นช่อดอกแบบสแปดิก มีก้านช่อดอกยาวแทงออกมาจากโคนต้น อาจยาวถึง 30 เซนติเมตร ปลายก้านประกอบด้วยดอกขนาดเล็กเรียงติดกันเป็นช่อ ยาวประมาณ 3-4 เซนติเมตร กาบประดับเป็นแผ่นเรียว ยาว บิดเป็นเกลียวคล้ายสาวาน สีม่วงคล้ำเกือบดำ ด้านในสีสดกว่า ยาว 20-25 เซนติเมตร

ผลรูปสี่เหลี่ยมแบน ๆ เมล็ดรูปคล้ายหัวใจมน ๆ ขนาด 5-7 มิลลิเมตร

Pistia

ลักษณะ พืชสกุลนี้จะมีต้นตั้งตรง ลอยอยู่บนผิวน้ำ มีไหลยื่นออกไปงอกเป็นต้นใหม่ รากเล็กละเอียด ใบกว้างรูปขอบเวด ใบจะเรียงตัวติดกันเป็นรูปถ้วยคล้ายต้น

ดอกออกเป็นช่อแบบสแปดิก รองรับด้วยกาบประดับขนาดเล็ก โคนกาบจะติดกันเป็นหลอด ปลายหลอดแยกกันและติดกับโคนช่อดอกด้านหลัง ดอกตัวผู้ไม่มีก้านดอก ประกอบด้วยอับเกสรเรียงติดกันต่ำกว่าปลายยอดเล็กน้อย ดอกตัวเมียรูปกรวยมน ๆ ประกอบด้วยรังไข่ 1 ห้อง มีออวูลจำนวนมาก พบอยู่บริเวณส่วนล่างของช่อดอก

ผลชนิดเบอร์รี่ รูปร่างแบน มีเมล็ดจำนวนน้อย

***Pistia stratiotes* L.**

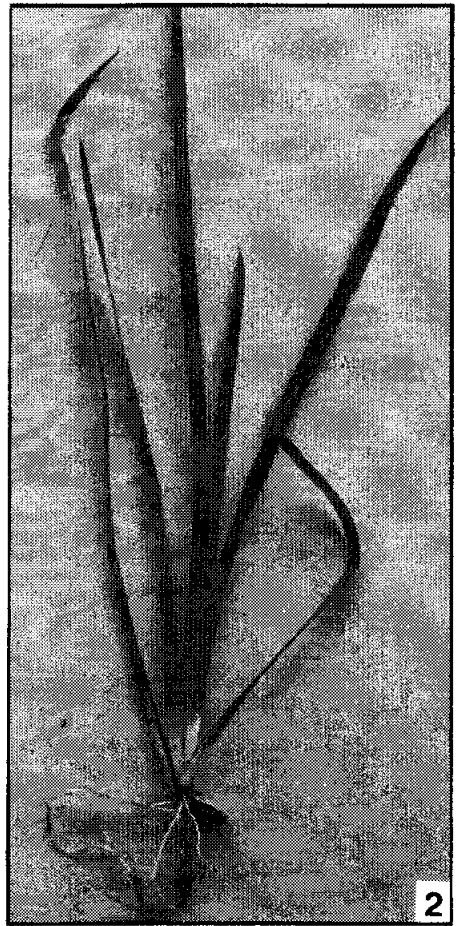
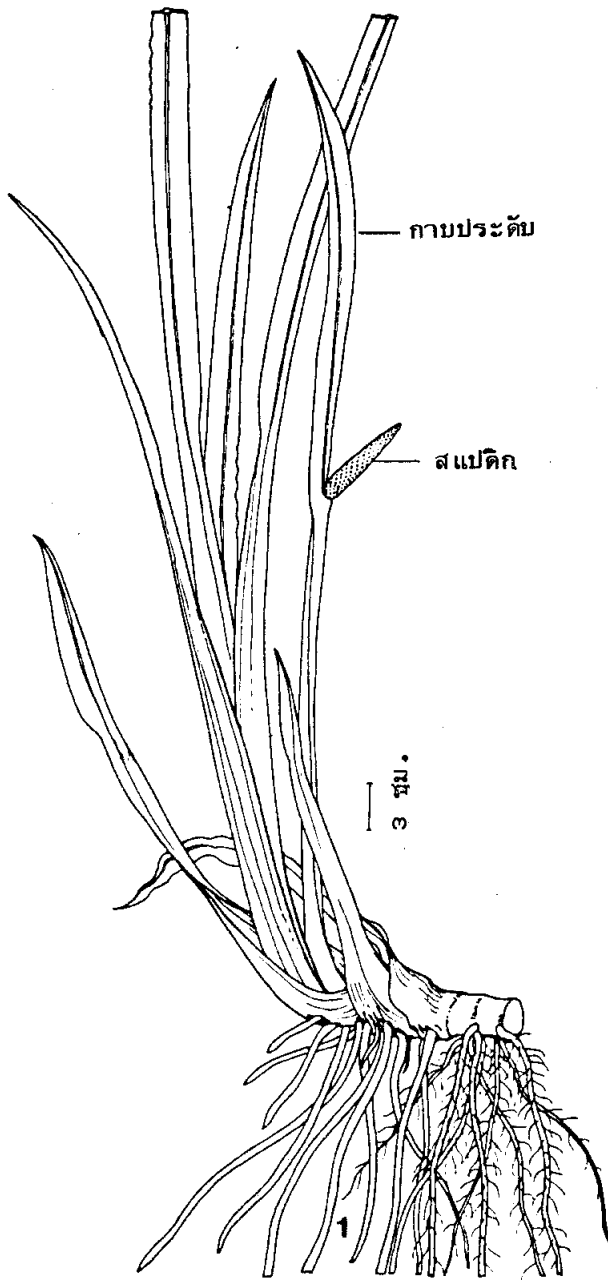
ชื่อพ้อง ***P. occidentalis* Blume**

ชื่อพื้นเมือง จอก Water-lettuce

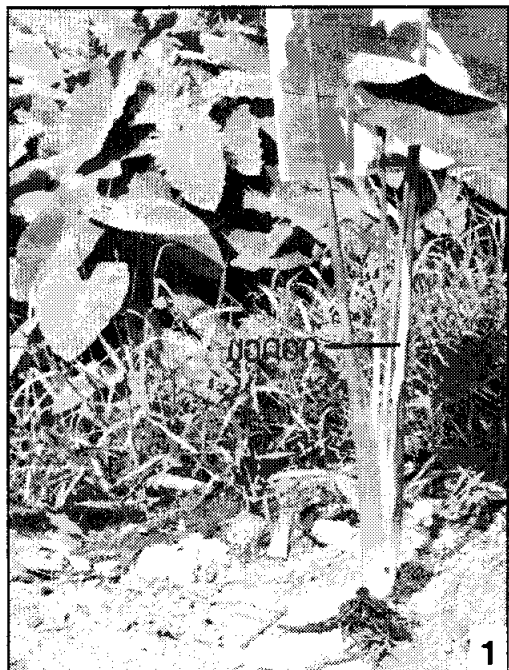
ลักษณะ จอกเป็นพืชลอยน้ำที่เจริญได้ดีบนโคลนริมฝั่ง พบมากในเขตอบอุ่นบางแห่งมีมากจนกีดขวางทางเดินเรือ มีอายุหลายฤดู มีรากแตกออกคล้ายขนนก และมีต้นอ่อน (Off-shoot) งอกตรงปลายไหล ใบรูปร่างคล้ายลิ้ม อวบน้ำ ยาว อาจยาวถึง 10 เซนติเมตร กว้าง 15 เซนติเมตร ใบสีเขียวเรียงซ้อนกันอยู่บนแกนที่เป็นส่วนของต้นสั้น ๆ ผิวล่างของใบแก่จะพองออกเป็นรูปไข่ ที่ภายในมีเซลล์พวกสปองจี-พาเรงคิมาเป็นส่วนใหญ่

ดอกขนาดเล็กสีเขียว แยกเพศ ดอกออกรวมเป็นช่อแบบสแปดิก รongรับด้วยกาบประดับสีขาวที่ติดกันเป็นหลอด ดอกตัวผู้มี 2-8 ดอก แต่ละดอกประกอบด้วยอับเกสร 4 เซลล์ ปลายเปิดออก 4 รู อับเกสรจะเรียงเป็นวงอยู่ปลายสแปดิก แยกออกจากดอกตัวเมียที่อยู่ในช่อเดียวกันด้วยเชือกบาง ๆ รูปถ้วย ดอกตัวเมียออกเดี่ยว เกิดจาก 1 ใบดอก รังไข่มี 1 ห้อง กอเกสรหนา ยอดเกสรรูปคล้ายโล่ห์

ผลชนิดเบอร์รี่สีเขียว ยาว 6-10 มิลลิเมตร ผิวนอกเป็นเมือก มีเมล็ด 4-12 เมล็ด สีน้ำตาล รูปร่างออบลองเรียงแหลมไปทางปลาย ยาวประมาณ 2-3 มิลลิเมตร มีเปลือกหนา ขยายพันธุ์โดยหน่ออ่อนและเมล็ด

ภาพที่ 108 ว่านน้ำ (*Acorus calamus* L.) แสดง (1) ต้นและช่อดอก (2) ต้นอ่อน

ภาพที่ 109 บอนเชียว {*Colocasia esculenta* (L.) Scott} แสดง (1) ต้นพืชสังเกตเห็นช่อดอกแทงออกมาจากโคนต้น (2) ใบ (3) ช่อดอกอยู่ในกาบประดับ

ภาพที่ 110 ก. *Cryptocoryne blaisii* De Wit

ข. *Cryptocoryne balansae* Gagnep.

111 ก. *Cryptocoryne cordata* Griff.

112 ข. *Cryptocoryne grandis* Ridl.

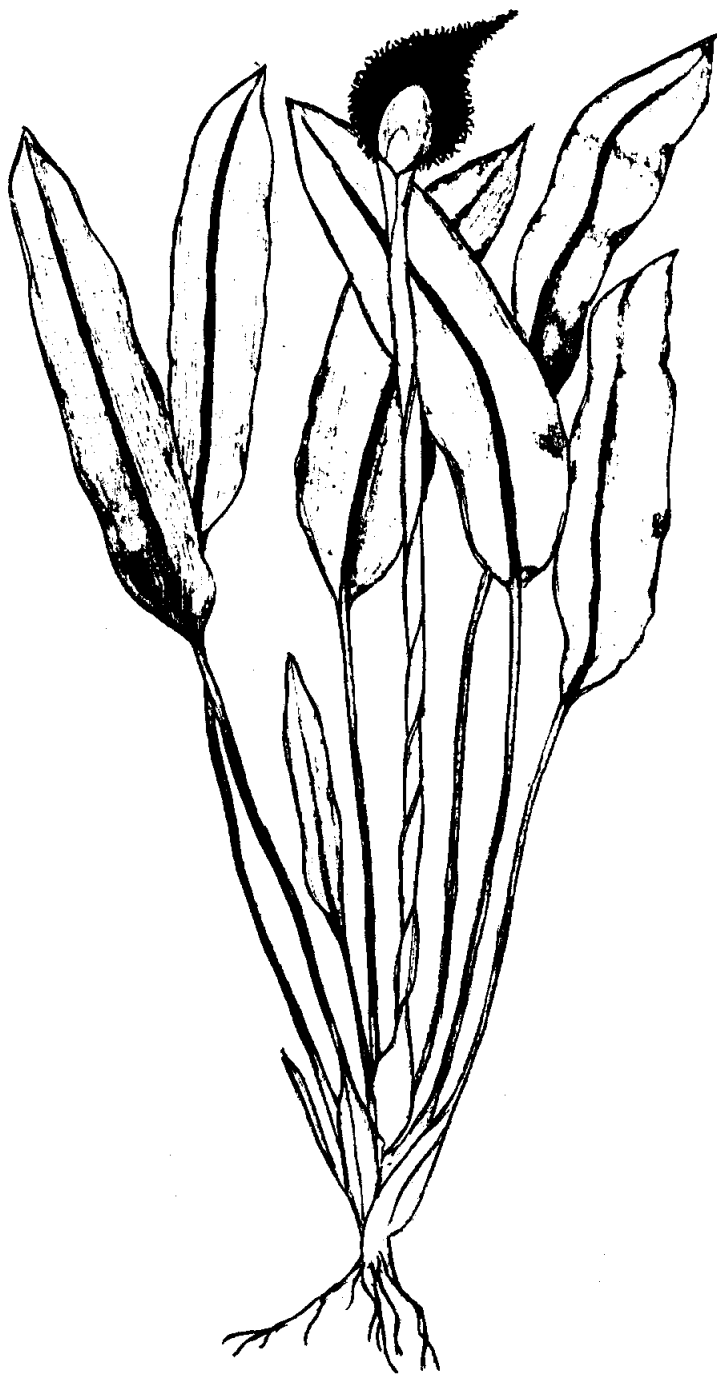

ภาพที่ 112 ก. *Cryptocoryne griffithii* Schott

ข. *Cryptocoryne johorensis* Engl.

ภาพที่ 113 ก. *Cryptocoryne beckettii* Thw. ex Trim. แสดงลักษณะของต้นเหนือน้ำ
 ข. ไบพาย วาน้ำ (*Cryptocoryne affinis* H.B.Brown ex Hook. fil.)

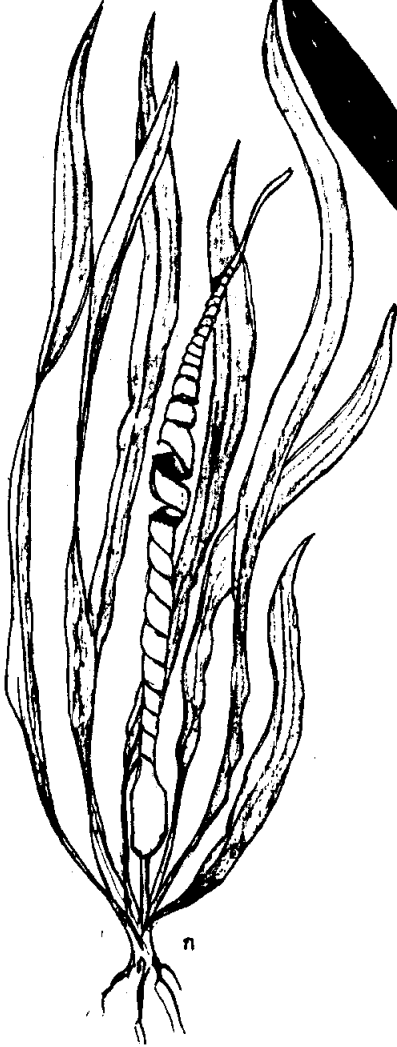
ภาพที่ 114 *Cryptocoryne ciliata* Fisc. ex Schott

ภาพที่ 115 ก. *Cryptocoryne longicauda* Becc.

ข. *Cryptocoryne lutea* Alston

ภาพที่ 116 ก. *Cryptocoryne retroversa* (Roxb.) Fisher

ข. *Cryptocoryne nevillii* Trim. ex Hook. fil.

ภาพที่ 117 *Cryptocoryne willisii* Engl. ex Baum. แสดงลักษณะของต้นใต้น้ำ

ภาพที่ 118 ก. *Cryptocoryne wendtii* De Wit
 ข. *Cryptocoryne versteegii* Engl.